

ข่าว สสท.6

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 เชียงใหม่

โทร.053-908666 Fax 053-908665

ฉบับที่ 43/62 วันที่ 18 ธันวาคม 2561

ชั้นโรง สูดยอดแมลงช่วยผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตและเป็นแมลงเศรษฐกิจที่สร้างรายได้

ชั้นโรง สูดยอดแมลงช่วยผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตและเป็นแมลงเศรษฐกิจที่สร้างรายได้

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีโอกาสเข้าร่วมรับฟังคุณส่งศักดิ์ คำชัยสิทธิ์และคุณปริวรรต ปัญญา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดเชียงใหม่ บรรยายความรู้เรื่องการเลี้ยงชั้นโรง ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตรแก่เกษตรกร นี้ไม่ถึงเลยว่ามีแมลงพื้นบ้านธรรมดา ที่ได้มีมาช่วยงานชั้นโรงเพื่ออุดรอยรั่วต่างๆและใช้ดูดใต้ฐานพระนั้น จะมีคุณค่าอันดีมากมาย ฟังที่ว่าผสมเกสรเก่งแล้วยังไม่เท่าชั้นโรงเพราะผึ้งเมื่อเก็บเกสรจากดอกไม้แล้วจะปล่อยให้โรยหรือกลิ้งตัวของมัน ทำให้ผึ้งตัวต่อไปไม่มาตอมหรือเก็บเกสร แต่ชั้นโรงไม่สนใจถึงใครจะตอมคมเก็บเกสรแล้ว มันยังคงเข้าไปเก็บเกสรทุกดอกทุกวงเพราะนิสัยของชั้นโรงชอบเก็บเกสรเข้ารังถึง 80% ทำให้สามารถช่วยผสมเกสรให้กับพืชต่างๆได้ดีสุดยอด ในส่วนการเก็บน้ำหวานจะเก็บเข้ารังเพียง 20% จึงทำให้มีราคาสูงกว่าน้ำผึ้งทั่วไปถึง 10-20 เท่าตัว ซึ่งน้ำผึ้งชั้นโรงนั้น จะมีชั้นผึ้งละลายปะปนอยู่ สีจึงค่อนข้างดำหรือสีเข้ม มีความเป็นกรดค่อนข้างสูงจึงมีรสเปรี้ยว ที่สำคัญมีคุณสมบัติเป็นสารยับยั้งการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ ใช้เป็นสารปฏิชีวนะในการรักษาโรคระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินอาหาร โรคผิวหนัง ฯลฯ เชื้อโรค ล้างไขมัน บำรุงผิวพรรณ บำรุงสายตา บำรุงประสาท ด้านอนุมูลอิสระ ป้องกันมะเร็ง เบาหวาน ความดัน รักษาอาการเจ็บคอและอื่น ๆ อีกมากมาย จากผลการวิจัยของสำนักวิทยาศาสตร์ต่างๆในประเทศไทยพบว่าน้ำผึ้งและชั้นจากชั้นโรง มีวิตามินบี 1 วิตามินบี 6 สารไนอาซิน สารต้านอนุมูลอิสระ ด้านเชื้อโรค เพิ่มภูมิคุ้มกัน ตลอดจนสารยับยั้งการสร้างเม็ดสีเมลานินที่ผิวหนัง

ชั้นโรงเป็นแมลงจำพวกผึ้งชนิดหนึ่งที่ไม่มีเหล็กใน จึงไม่ต่อยแค้นกัดได้ พบโดยทั่วไปในเขตร้อน ตลอดจนบริเวณใกล้เคียงที่ติดกับเขตร้อนและมีอยู่ในท้องถิ่นทั่วไปในประเทศไทยมานานแล้ว ภาคเหนือเรียกชั้นโรงตัวเล็กว่า "ขี้ตังนี่หรือขี้ตี่ง" ตัวใหญ่เรียกว่าขี้ย้าดำ ถ้าเป็นชั้นโรงยักษ์เรียกว่าขี้ย้าแดง ภาคใต้เรียกแมลงสูง ภาคตะวันออกเรียกว่าตัวข้ามะโรงหรือโถม ภาคอีสานเรียกว่าขี้สุด ภาคตะวันตกเรียกตัวตุงตึงหรือตี่ง ชั้นโรงจัดเป็นแมลงสังคมชั้นสูง ภายในรังประกอบด้วยวรรณะ 3 วรรณะคือ วรรณะนางพญา(Queen) วรรณะชั้นโรงงาน(Worker) วรรณะเพศผู้ (Drone) โดยแต่ละวรรณะทำหน้าที่แตกต่างกันภายในรัง และชั้นโรงมีวงจรชีวิตเช่นเดียวกับผึ้งคือ ระยะไข่(6-7 วัน) ระยะตัวอ่อน/หนอน(6-7 วัน) ระยะดักแด้(26 วัน)และระยะตัวเต็มวัย(210 วัน) 1. ชั้นโรงนางพญา เปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่หลักคือวางไข่และดูแลชั้นโรงทุกตัวภายในรังให้อยู่ด้วยความเรียบร้อย นางพญาจะผสมพันธุ์เพียงครั้งเดียวตลอดชีวิต โดยชั้นโรงงานภายในรังจะพยายามกันชั้นโรงตัวผู้ที่เป็นเครือญาติเดียวกันไม่ให้ผสมกับนางพญา แต่นำชั้นโรงตัวผู้ที่อยู่รังอื่นเข้ามาผสมพันธุ์กับนางพญา เป็นวิธีการป้องกันเลือดชิดหรือจะผสมพันธุ์กับชั้นโรงตัวผู้รังอื่นๆระหว่างนางพญาบินไปหารังใหม่ ซึ่งอีกประมาณ 2 สัปดาห์ นางพญาชั้นโรงจะวางไข่ในรังใหม่ต่อไป นางพญาจะวางตัวอ่อนในหลอดรวง โดยมีชั้นโรงงานคอยปิดผนึกไข่จนพัฒนาเป็นดักแด้และตัวเต็มวัยในที่สุด ไข่จะพัฒนาไปเป็นชั้นโรงวรรณะใด ขึ้นอยู่กับกาได้รับสารผสมจากน้ำเชื้อหรือไม่ ถ้าไม่ได้รับการผสม ก็จะพัฒนาเป็นชั้นโรงตัวผู้ แต่ได้รับการผสม ก็จะพัฒนาไปเป็นชั้นโรงเพศเมียคือวรรณะชั้นโรงงานและนางพญา การพัฒนาจะเป็นชั้นโรงงานหรือนางพญา ขึ้นอยู่กับขนาดของรังและปริมาณอาหาร รวงรังของตัวอ่อนที่จะเจริญเป็นนางพญาจะต้องมีขนาดใหญ่และได้รับอาหารที่มากกว่า 2. ชั้นโรงตัวผู้ มีหน้าที่ผสมพันธุ์กับชั้นโรงนางพญาอย่างเดียว เหมือนกับผึ้งตัวผู้ การสร้างชั้นโรงเพศผู้ของรัง จะสร้างเฉพาะฤดูผสมพันธุ์เท่านั้น เมื่อชั้นโรงตัวผู้บินออกจากรังไปแล้วจะไม่กลับเข้ารังอีก เนื่องจากชั้นโรงงานที่ทำหน้าที่รักษารังไม่ยอมให้ชั้นโรงตัวผู้กลับเข้ารัง 3.ชั้นโรงงาน เป็นวรรณะที่มีมากที่สุดในรัง ทำหน้าที่ซ่อมแซมรัง คอยทำความสะอาดรังและเป็นพี่เลี้ยงช่วงนางพญาวางไข่ ตลอดจนหาอาหารนำมาเลี้ยงสมาชิกในรัง โดยเก็บเกสรและน้ำหวาน

การแยกขยายชั้นโรง

1. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการขยายรังชั้นโรง ได้แก่ รังที่จะทำการแยกขยาย เหล็กจัดรังชนิดเดียวที่ใช้ในการเลี้ยงผึ้ง หมวกตาข่าย เครื่องพ่นควัน กระบอกพ่นน้ำชนิดพ่นฝอย
2. คัดเลือกรังชั้นโรงที่สมบูรณ์แข็งแรงมีประชากรชั้นโรงหนาแน่นมีการสะสมอาหารและน้ำหวานไว้ภายในรังจำนวนมากมีการสร้างเซลล์นางพญาและเซลล์ตัวอ่อน
3. ตัดแบ่งกระเปาะเกสรกระเปาะน้ำหวาน กระเปาะตัวอ่อน ประมาณ 1 ใน 3 ของรังเดิม ถ้าพบเซลล์นางพญาให้ตัดมาด้วยและให้มีตัวเต็มวัยของชั้นโรงติดมาด้วยเพื่อทำหน้าที่ต่างๆ ในรังที่แยกใหม่
4. ตรวจเช็คเซลล์ที่แยกใส่รังใหม่ให้แน่ใจว่าไม่มีนางพญาชั้นโรงตัวเดิมติดมาด้วย
5. หลังจากนั้นจะเกิดขบวนการสร้างนางพญาชั้นโรงตัวใหม่ขึ้นตามธรรมชาติ ก็ถือว่าประสบความสำเร็จในการแยกขยายรังชั้นโรง
6. ช่วงเวลาที่แยกขยายรังชั้นโรงคือช่วงฤดูดอกไม้บานมีการสะสมอาหารไว้ภายในรังเป็นจำนวนมากและภายในรังได้มีการสร้างชั้นโรงตัวผู้จำนวนมากสำหรับการผสมพันธุ์กับนางพญาชั้นโรงตัวใหม่

นายเนตร ฝีกาเพราะ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 จ.เชียงใหม่ กล่าวเพิ่มเติมว่าชั้นโรงหรือผึ้งขี้จี่ว(Stingless bee) เป็นแมลงที่อยู่รวมกันเป็นสังคม มีการสร้างรังจริง โดยแบ่งเป็นสัดส่วน เป็นเซลล์หรือกระเปาะ ได้แก่ กระเปาะเก็บเกสร กระเปาะเก็บน้ำหวานและกระเปาะสำหรับวางไข่และเลี้ยงตัวอ่อน ชั้นโรงเป็นแมลงที่ช่วยผสมเกสรพืชทุกชนิดที่พืชป่า พืชที่บ้านและพืชสมุนไพร จึงทำให้น้ำผึ้งชั้นโรงเป็นน้ำผึ้งที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางอาหารและยามากกว่าน้ำหวานจากผึ้งทั่วไป รวมทั้งเข้มข้นกว่า แต่น้ำผึ้งชั้นโรงจะมีปริมาณจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับน้ำผึ้งจากผึ้งทั่วไป ทำให้มีราคาแพงกว่าประมาณขวดละ 1,500-2,000 บาท) เนื่องจากชั้นโรงจะมีนิสัยเก็บเกสร 80% เก็บน้ำหวาน 20% รวมทั้งเก็บยางไม้หรือชั้นผึ้ง(propolis)ที่มากกว่าผึ้งทั่วไปเพราะจะใส่สารรังสี อุดรอยรั่ว ทำทางเข้าออกรังและใช้ป้องกันศัตรูทุกทุก ชั้นโรงเป็นแมลงเศรษฐกิจที่น่าสนใจ ปัจจุบันสามารถเลี้ยงเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรมได้เพราะผลิตภัณฑ์จากชั้นโรงทั้งน้ำหวานและชั้นผึ้ง ตลอดจนมีความต้องการสูงเพื่อใช้ในทางการแพทย์ การผลิตอาหารสุขภาพและเครื่องสำอาง อีกทั้งชาวสวนได้มีการเช่าชั้นโรง เพื่อวางในสวนผลไม้เพื่อช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิต คิดราคา 30-50 บาท/วัน/รัง ในพื้นที่สวนลำไย 5 ไร่ ได้ผลตอบแทนชั้นโรง 2 รังในช่วงออกดอก สามารถช่วยผสมเกสรทำให้ผลผลิตดีมีคุณภาพ ดังนั้นชั้นโรงเป็นสุดยอดแมลงช่วยผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตและเป็นแมลงเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ ผู้ที่สนใจเลี้ยงชั้นโรงติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือศึกษาเรียนรู้ได้ที่ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดเชียงใหม่ 428 หมู่ 12 ต.หนองควาย อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 50230 โทร.053-431262 ซึ่งปัจจุบันสามารถผลิตนางพญาชั้นโรงได้และพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร